

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

PEDAGOŠKI INŠTITUT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Spoštljiva komunikacija v šoli in vodenje sodelovalnih interakcij v razredu

Krepitev socialnih in državljanskih kompetenc strokovnih delavcev

Sanja Čorić

zunanja sodelavka

Pedagoškega inštituta

Naložbo sofinancirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije in
Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Kakšen je bil vaš najljubši učitelj?

- Iz osnovne ali srednje šole,
- če se ne morete odločiti za enega, lahko povzamete značilnosti več učiteljev.

Kakšni so (bili) učitelji, ki so vas spodbudili, da ste postali učitelji? (Walker, 2008)

- K pouku prihajajo **pripravljene**.
- Imajo **pozitiven odnos** do poučevanja in učencev.
- Imajo **visoka pričakovanja**.
- So **ustvarjalni**.
- So **pošteni**.
- Imajo **osebni pristop** do učencev.
- Vzdržujejo in razvijajo **občutek pripadnosti** v razredu.
- So **razumevajoči**.
- Imajo **smisel za humor**.
- **Spoštujejo** učence.
- **Odpuščajo**.
- **Priznajo napake**.

Odnosi in učenje

- Večina navedenih lastnosti in dejavnosti učitelja s področja **odnosov**.
- **Socialna prilagojenost in vključenost v razred** (solidarnost, pomoč, sodelovanje, odgovornost, pripadnost) dober napovednik **učne uspešnosti** → motivacija.
- Kako vemo, ali so učenci primerno socialno vključeni?

SPOŠTLJIVA KOMUNIKACIJA

Opišite svoj prevladujoči način komunikacije.
Kakšen sogovornik ste?

Komunikacija

Kakšna so naša prepričanja o komunikaciji?

- „Povem vse v obraz. Ne ovinkarim, povem točno tako, kot je.“
- „Če sem se česa naučil na tej šoli, potem je to to, da je bolje biti tiho. Pametno tiho.“

Kaj imata skupnega slog oblačenja in slog komunikacije?

Komunikacija

Kakšna so naša pričakovanja do otrok in mladostnikov,
s katerimi komuniciramo?

Kako ta pričakovanja vplivajo
na našo komunikacijo?

Pričakovanja učitelja

- Več možnosti in več časa dajemo uspešnim učencem,
  - kadar imamo višja pričakovanja, učence bolj spodbujamo, jim več razlagamo, večkrat jih pohvalimo, postavljamo jim več odprtih vprašanj in se poslužujemo več preventivne discipline,
  - kadar so učenci lepega videza (simpatični, „luštni“), ocenimo, da imajo tudi višje sposobnosti.
-
- Pričakovanja imamo vsi
    - refleksija
    - fleksibilnost → Učenci so učljivi!

SPOŠTLJIVA KOMUNIKACIJA

ATTENTIVE EYES

RESPECTFUL VOICE

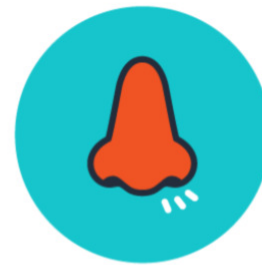
LISTENING

OPEN MIND

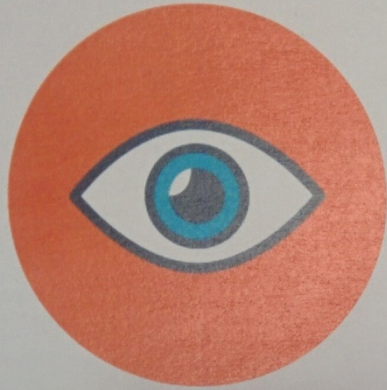

KIND HEART

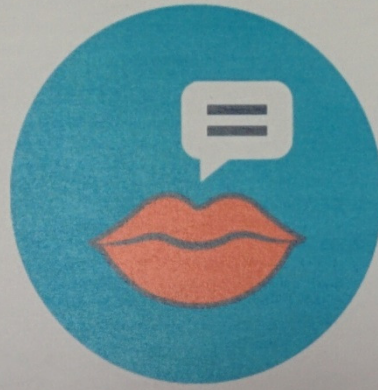

PATIENCE

SPOŠTLJIVA KOMUNIKACIJA

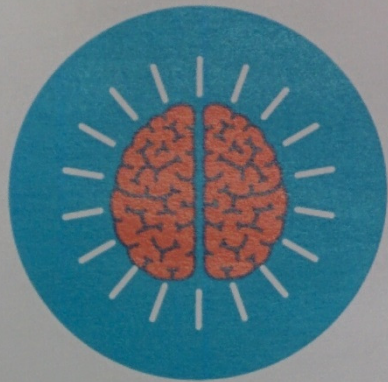
ATTENTIVE EYES
POZOREN POGLED

RESPECTFUL VOICE
SPOŠTLJIV TON

LISTENING
POSLUŠANJE

OPEN MIND
ODPRTOST DUHA

KIND HEART
PRIJAZNOST

PATIENCE
POTRPEŽLJIVOST

Socialne in čustvene kompetence ...

- samozavedanje,
- socialno zavedanje,
- samouravnavanje,
- komunikacija,
- odnosna kompetentnost,
- odgovorno sprejemanje odločitev,
- empatija, ...

... strokovnih delavcev.

RECEPTI?

Spoštljiva komunikacija

Kako naj spoštljivo povem, da:

- se s tabo ne strinjam,
- nisi ravnal pravilno,
- si me prizadel?

Bodi sprememba, ki jo želiš!

(vir: <http://www.znanjezazivljenje.si/spremeni-sebe-spremenil-bos-svet/bodi-sprememba-3/>)

Pohvala in kritika

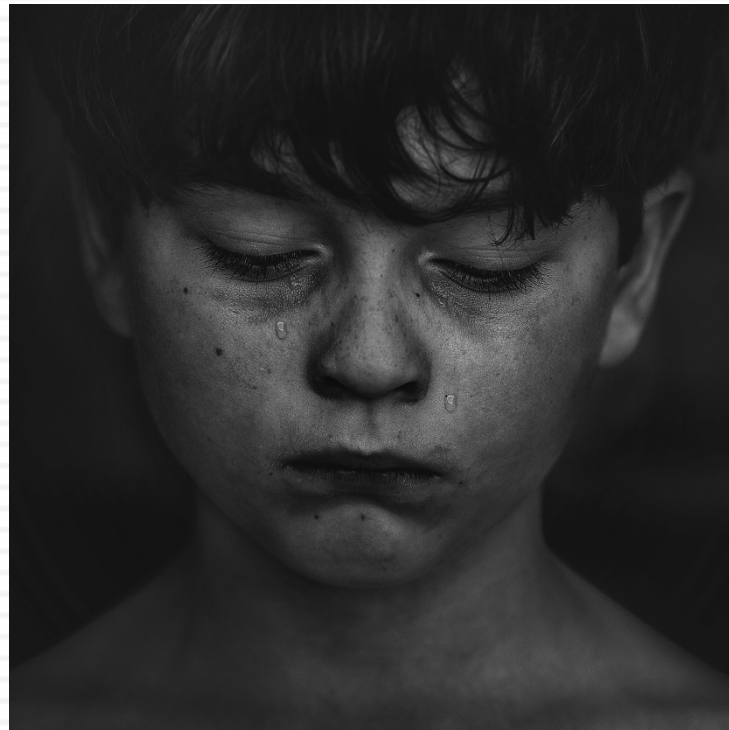
(Milivojević idr., 2004)

Povzetek in smernice

- Kakšna naj bo kritika?
  - ▣ Pozitivna naj bo usmerjena na vedenje ali na lastnost,
  - ▣ negativna naj bo usmerjena samo na vedenje,
  - ▣ zelo konkretna, specifična,
  - ▣ jasna in razumljiva,
  - ▣ v trdilni obliki,
  - ▣ vsebuje naj predlog alternative.

- Kaj pohvaliti?
  - ▣ Vedenje, osebo, napredek,
  - ▣ sodelovanje z drugimi, pomoč, sočutje, prijateljstvo, izražanje ali uravnavanje čustev, reševanje konflikta.

- Kdaj pohvaliti?

ČUSTVA

„Kadar me ne poslušate, sem zelo žalosten.“

Abeceda čustev

1. jeza

a) Osebo ali njene vrednote ogroža nekaj močnejšega od nje in se zato ne more upreti, edina rešitev je beg.

2. presenečenje

b) Oseba presodi, da je naredila nekaj, kar odstopa od tega, kar bi želela, da drugi mislijo o njej.

3. razočaranje

4. spoštovanje

c) Oseba presodi, da je za vedno izgubila nekaj zelo pomembnega.

5. sram

6. strah

č) Nekdo neupravičeno ogroža neko vrednoto osebe, ji preprečuje doseči cilj.

d) Oseba oceni, da je zadovoljila neko svojo pomembno željo.

7. veselje

8. žalost

e) Oseba nenadoma ugotovi, da ima določen objekt/situacija drugo kvaliteto, kot je pričakovala.

f) Čustvo do osebe, za katero meni, da ima neke visoke kvalitete.

g) Kadar se drugi ne vede skladno s pričakovani (željami) osebe.

Uravnavanje doživljanja in izražanja čustev

DOŽIVLJANJE

- prepoznavanje čustev (se jih zavedamo; vemo, katera so),
- razumevanje čustev (vemo, zakaj so),
- jih zmoremo predelati (spremeniti intenzivnost ali kakovost).

IZRAŽANJE

- ustrezno izraziti (besede in vedenje),
- nadzor nad tem, kdaj, v odnosu do koga, čemu in kako.

Empatija

= sposobnost vživljanja v čustveno stanje druge osebe in razumevanje njenega položaja.

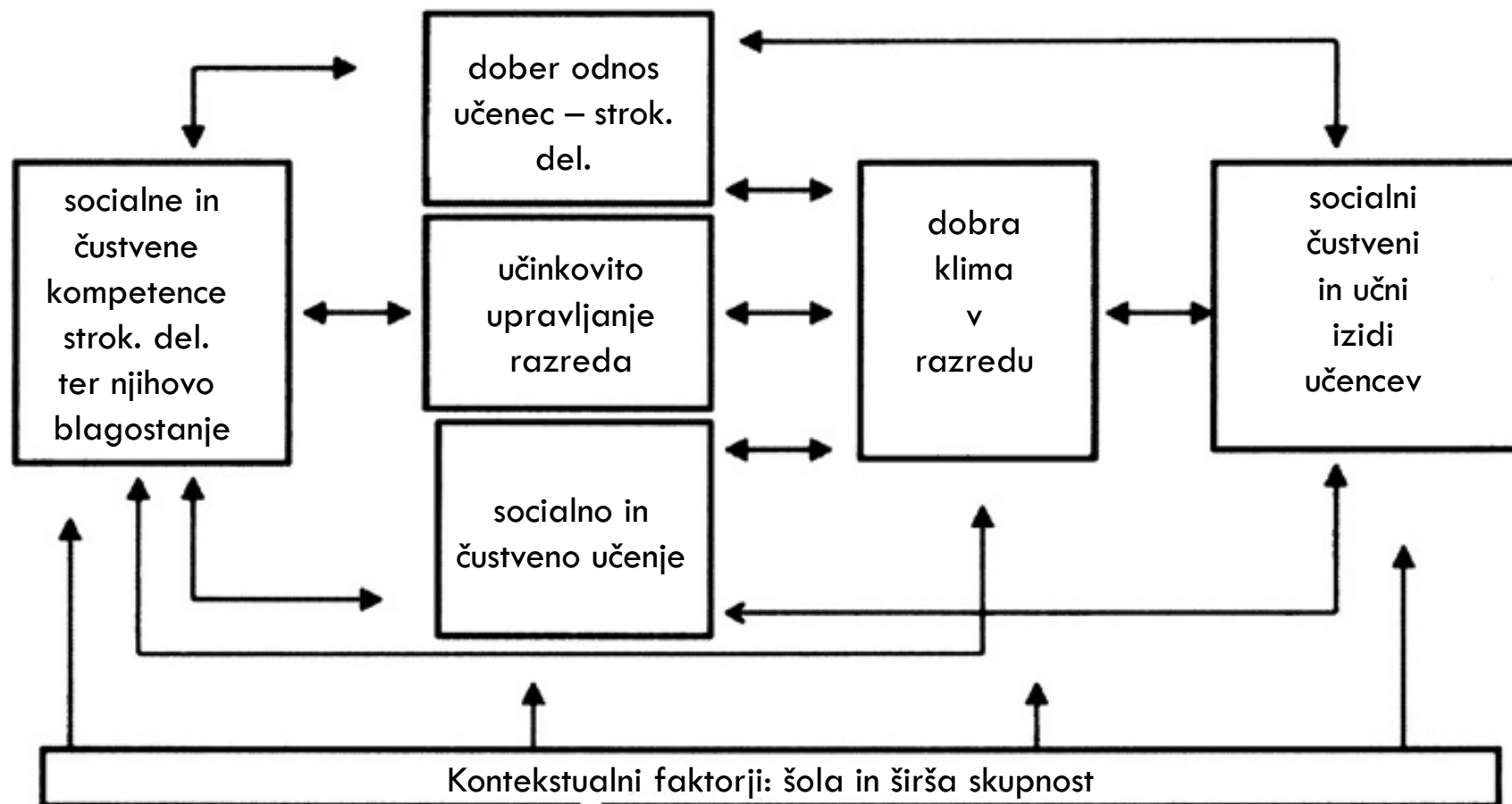
- Čustveni in spoznavni vidik,
- se pomembno razlikuje od (u)smiljenja,
- razvija se vzporedno s spoznavnim razvojem.

Brené Brown

<https://www.youtube.com/watch?v=1Evwgu369Jw>

Prosocialni razred

(Jennings in Greenberg, 2009)

Ideje za aktivnosti

Primer 1:

Spodbujanje hvaležnosti

- Ena stvar/oseba/dogodek/situacija za katero smo hvaležni,
- splošno/tematsko,
- zapisovanje/govorjenje,
- zase/v parih/v skupinah/pred vsemi,
- spodbuda brez prisile.

Primer 2:

Spodbujanje refleksije čustev

Film Najina zgodba iz leta 1999.

„Highs and lows“ – najboljša in najslabša stvar, ki se mi je danes zgodila:

- vsak pove, kaj mu je bilo v tem dnevu (ali drugem časovnem okvirju, razvojno prilagojeno) najbolj in kaj najmanj všeč,
- učitelj na to (lahko) reagira, usmerja proces prepoznavanja (kako se je učenec ob tem počutil), razumevanja (zakaj se je tako počutil) in uravnavanja ter izražanja čustev (kaj in kako bi lahko drugič reagiral drugače),
- vključi naj tudi druge učence v podajanje povratne informacije,
- učitelj naj tudi sam sodeluje – pristnost.

Primer 3:

Spodbujanje komunikacije med vsemi sošolci

Pisanje pisem:

- vsak učenec mora vsakemu učencu napisati pismo,
- vsak teden napiše pismo enemu sošolcu in ga vrže v „poštni nabiralnik“,
- vsak teden na razredni uri odpremo poštni nabiralnik in razdelimo pisma,
- lahko jih napišejo več, nikakor pa ne manj.

Primer 4:

Spodbujanje sodelovanja – skupni cilj

Zvrhan koš/poln plakat prijaznosti

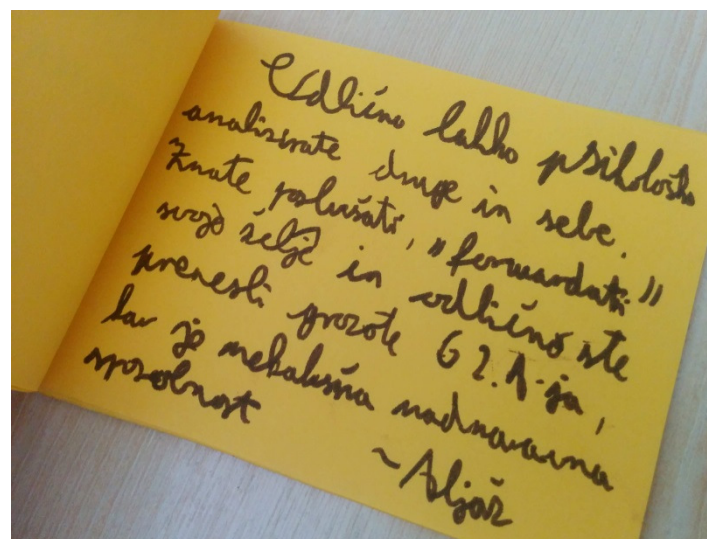
- ▣ Učitelj opredeli pričakovana pozitivna socialna vedenja (pomoč, prijaznost, sprejemanje drugih, ...) in razloži pravila igre.
- ▣ Tekom dogovorjenega obdobja vsi spremljajo oziroma opazujejo pojavljanje pozitivnih socialnih vedenj.
- ▣ Enkrat dnevno učitelj izpostavi in pohvali konkretna vedenja in učence.
- ▣ Vsak pohvaljen učenec izbere frnikolo (nalepko, kamenček) in jo da v skupno posodo (nalepi na plakat, tablo).
- ▣ Ko skupina dobi dogovorjeno število posameznih nagrad, dobijo skupinsko nagrado (si jo lahko vnaprej sami izberejo).

Primer 5:

Spodbujanje pozitivne komunikacije

Knjižica komplimentov (ali drugih sporočil):

- vsak učenec razreže 3 A4 liste na 8 enakih delov (potrebuje za vsakega učenca en listič),
- na prvi list učenec napiše svoje ime in nariše neko risbo, ki ga predstavlja,
- vse ostale liste spne (ali preluknja in zveže) v zveščič,
- vsak vsakemu napiše, kar se dogovorite (npr. Kaj mi je najbolj všeč pri tebi?),
- učenci knjižice shranijo, vzamejo domov.

Primer 6:

Spodbujanje socialnih in čustvenih kompetenc

Večnamenska mreža iz klobčiča volne:

- učenci se posedejo v krog,
- uvodni pogovor na temo, ki jo želimo obdelati (primer: Kako se želim počutiti v razredu?),
- vsak, ki prejme klobčič volne, odgovori na zastavljeno vprašanje (npr. Kako lahko prispevam k temu, da se bom v razredu bolje počutil?) – nit prime, klobčič poda naprej → nastane mreža,
- ko je mreža dokončana, učenci vstanejo in poskušajo različne načine premikanja → ugotovijo, da prav vsak vpliva na to, kakšna bo mreža in na druge,
- funkcije mreže → cirkuška mreža poskrbi za varnost; pajkova mreža ulovi ideje, mreža za plezanje nam omogoča napredovanje, ...
  - Katera pravila obnašanja bi mi s svojo mrežo želeli ujeti v razred (povzemanje)?

Kontekstualizacija in osmišljevanje

- delamo na temah, ki so aktualne v razredu
- v mislih imamo veščine, ki jih želimo razvijati pri učencih – v situaciji se npr. vprašamo:
  - Kaj se lahko učenec nauči o čustvih?
  - Kako lahko situacijo osmislimo?
  - Kako si lahko učenci med seboj pomagajo?

Literatura

- Jennings, P. A., in Greenberg, M. T. (2009). The Prosocial Classroom: Teacher Social and Emotional Competence in Relation to Student and Classroom Outcomes. *Review of Educational Research*, 79, 491–525.
- Milivojević, Z. , idr. (2004). Mala knjiga za velike starše: Priročnik za vzgojo otrok. Ljubljana: Mladinski dom Jarše.
- Walker, R. J. (2008). Twelve Characteristics of an Effective Teacher: A Longitudinal, Qualitative, Quasi-Research Study of In-Service and Pre-Service Teachers' Opinions. *Educational Horizons*, 87(1), 61–68.